

SZERKESZTŐSEG:

BUDAPEST VI. SZERECSEN-UTCA 36... ELŐFIZETÉSI DÍJ: Vídkre postán v. helyben házhoz hordva...

Ez az ujságpéldány fertőtleníten van.

A szabadelvű párt szabad-elvűsége.

A szabadelvű párt tegnapi ünneppontheozist rendezett a liberalizmusnak. A szimpadi hatás tiznkainak nem közönséges ismerésére vall az ügyesség, melylyel ez a párt a bukott miniszterelnök bucsuzó alakját körülfogta...

A diadalmánor lelkes újjongásába csapott az apothezisz csináló párt aprajagya s hangos kürtszóval hirdetik most az ámuló világnak, hogy a Lloyd-épületben végbement a szabadelvű párt újjászülésétöknek lélekemelő proccszusa.

Az egész minisztervárság másodrendűvé forpúl e nagy esemény mellett. Mindegyik most már akármir történik. Magyarország nyugodt lehet jövőnk sorsa felől. A magyar nemzet békén viselheti minden terhét, mert a parlament többségét alkotó párt föltalálta a titokzatos élet-elixirt, dicsőségére a szabadelvűsége, fűvére az országunk és nagy hasznára a szabadelvű pártnak, mely most már új életet kezdhet.

Tegnaptól kezdve tehát tizenleg szabadelvű a szabadelvű párt, mert követeli a kötelező polgári házasságot. Így hirdetik a szabadelvű párt kürtösei. Így hirdetik ezt szóval és írásban, csengő szónoklatokban és hasonlózó vezérvázlatokban. A párt lantosai arról énekelnek, a párt humoristái ezen nyargalnak, s a párt ünneplői ezek kocszintgatnak a fő- és székvaros különböző vendéglőiben.

De hát akkor tizennolc estendőn keresztül mi volt a szabadelvű párt? Ha a kötelező polgári házassághoz való ragaszkodás ünneppon kijelentése után csak most jutott el a szabadelvűség első lépcsőfokára, micsoda mélyégszöböl hirdette tizennolc estendőn át ámuló tanait? Mi joga volt akkor ennek a pártnak ahhoz, hogy a nemzet közvéleménye előtt a szabadelvűség álarazát viselje, s tizennolc estendőn át valamennyi tagja közönséges harlequin módjára egyszerűen csufot üzzön minden szabadelvű gondolattal? És e tizennolc estendőn át tartó politikai bohézczkodás után, van-e érdeme ennek a

A Bank-bán" költőjéről.

Ma, vagy holnap minden valámire való magyar szimpadon Katona "Bank-bánját" adják elő. Költő száz év előtt, 1702 november 11-ikén született Keszkenetben. Szülővárosa, melynek főutjétszó volt, nagyobb ünneppályát akarta megünni ezt a napot, de a koleras idő miatt elhastászták s az ünneppályát csak egy részét tartják meg.

A véletlen kifutós talákozása, hogy az erdői szimészét százados jubileuma is épen november 11-ikére esik, épen Katona születésnapjára. A költő itt próbált szerencsét örökbecsű drámájával "Bank-bán-nal", de nem ismerték fel annak becsét. Állandó színházat eredeti történeti drámával akarták megnyitni és erdői főurak pályadíjat tüztek ki 1815-ben. Katona ide küldte el "Bank-bán-t". A pályázatnak elbukt. A darab aztán csak 1821-ben jelent meg Pesten nyomtatásban, miután a költőnek elég baja volt a cenzurával. A cenzura miatt csak 1834-ben került színpadra. Akkor a költő már négy év óta a sírban pihent. Nem élvezte életében semmi iredalmi sikert. El is fordult a szépirodalomtól, s a ki a legkitűnőbb magyar tragédiát írta, szülővárosa poron leléváltára lementek, ott látta Keszkenét múltját s meg írta a város történetét.

Nem ismerte őt életében igazán senki. Az a kevés jó barát, kikkel néha összejött, annyit tudott róla, hogy ifjú korában szimész akart lenni, maga is próbált egy pár sziművet írni, de mindegy utótt fel, mint egy ábrándos ifjú széleslyes jótéka. Katona magába vonult élete, hallgatag, komoly, majd komor természetű mar csak Keszkenét fékisülésára vállaltak és létszátara semmi sem mutatta benne a költői életét szétört drámáiról, kiből folyton-folyvást cika a genusz, bár élnelveté, teszlahalotték. Senki sem tudta, hogy a magába vonult költő, ki ifjúságának minden álmát, minden vágyát, reményét megsemmisítve hordozta, menygyire szenved a tévészett pályán, melyre csújn a megjelöltetés s nem saját hajlana vitte. Csupán ő maga érezte igazi hitátsitát s csak ő maga érezte, mily kínos a lemondás oly életéről, melyre tehetség s becsyvága vonzotta, de a melyt sorsa megtagadott. Nem volt senkije, ki pártfogolta volna, míg anyai sok cesélyebb tehetségű író hirtre kapott. Rövid pályája keserű megyőződés volt arról, a mit utána Eötvös oly igazán monodott, hogy boldogtalan csak az, kinek vágyakat adott az ég s mellette tehetségséget. Tudta, hogy az az áldozat, melylyel fúri szeretetének hódolt, saját élete földalótsa volt, de azért egy zok-zóval sem emlékezte környezetének boldogtalanágát; sőt, bár nagy

pártnak ahhoz, hogy most a nemzet komolyan vegye és elhigyje neki azt, hogy igazán belement szívébe meg agyába az elv, mit eddig mindig megtagadott, kifigurázott, vagy kijátszott?

Ha a szabadelvű párt lenne Magyarország, az mely elsőnek veszi most programmjába a kötelező polgári házasság eszméjét s ezt állítja vala föl az ő liberális irányu munkálkodásának alapjául; meg értenők valamiképen azt a szertelen hivalkodást, azt a gőgös fenteljezést, melylyel most nagy alkotásokra való hivatott-ságát hirdeti. Ha a liberális igének az ő politikai katheközimsába való beiktatása ószintre reformátori kezdenyezés lenne e párt részéről; ha a magyar nemzet parlamenten életében sohse követelte volna még senki se a vallások általános szabad gyakorlatának kimondását, se a kötelező polgári házasság életbelepítését, se az állami szuverenitásnak az egyházpolitikai kérdések által érintett egész vonalon való érvelyes megoltalmazását, sa szabadelvű párt lenne az első, mely most érvelyes elhatározással mindezeknek az elveknék komoly megvalósítása ezéljából sorompóba lép: még el tudnók feleljeni e párt elkövetett tizennolc estendő lombra tünyságát, nagyotku szervilizmusát, következetes eltelenségét, erkölcsrontó czimzusát, a nemzeti eszmék és törekvések iránt való fagyos érzéketlenségét, s most a nemzet údvégis haladásáért érzett vágyakozásnak hitet ébreszthetne bennünk a szabadelvű párt újjászülésétökének ószinteségében.

De a magyar parlament legutóbbi története, mely még sokkal frissebb, semhogya adatokat kellene felsorolnunk, azt bizonyítja, hogy azok az elvek, melyeknek elfogadásával a szabadelvű párt most újjászülését igyekszik a világgal elhitetni, korántse újak, mert benne voltak és benne vannak a függetlenségét és 48-as párt programmjában. E pártunk felejtethetlen emlékü vezére mindig szószólója volt ezeknek a liberális tanoknak, e párt mindig követelte e reformok megvalósítását és mindig a szabadelvű párt volt az, mely e reformokat elnevezte. A nemzeti közgondolkodás erős nyomása alatt egyre nagyobb téri hódítottak e reformok eszméi a parlamentben, lassankint hozzájók szegződött minden ellenzékű tábor, minden útgondolat nélkül, míg a szabadelvű pártot mindig csak a kénszser hatalma szorította oda, hogy az elvekből egyet-egyvet elfogadjon, de sohse tette ezt az elvekből való ószinte ragaszkodásból, vagy a reformok szükségességének hamisítatlan érzetéből.

Ha az eseményeknek rá nézve annyira kedvezőtlen fordulása nem szorítja vala sarokba ezt a pártot; ha a kormány kebelében uralkodóvá lett személyes torzsal-kodások folytán a kabinet minden ószinteségé híjjával nem veszi programmjába a

kötelező polgári házasságot tisztán csak azért, hogy azon majd nyakát szegi, vagy az egyik, vagy a másik miniszter, a mi csakugyan bekövetkezett; ha a személyes intrigák által teremtett helyzet nem teszi a kötelező polgári házasságot a szabadelvű párt létkérdésévé: bizonyára most se csinálta volna végig az ő újjászülésétökének hatásos szimjátekát, melyben a hős szerepe Tisza Kálmánnak jutott.

A lét, vagy nem lét kérdése került koczkará. A személyes intrigák folytán így alakult a helyzet. Nem a szabadelvűsége nek s egyáltalán nem az elveknék harca volt az, melynek tüzből kikerült a szabadelvű eszméért küzdelemre csoportosult párt Phönix. Az előre nem látott, az előre nem várt kénszser szorította ezt a pártot abba a sarokba, melyben szegönyül és árván szerepel csak az elv, míg tulajképen a hatalom megtartásának együttes vágya alkotja az egymással versenyző frakcziónk látzolatosa kiengesztelődésének kovácsát, s ahóly a sarokból nem az elv diadall, hanem csak a veszélybe került hatalom megmentésén újjongnak most az emberek.

Napokon át tartó izgalmas agitációk folytak a szabadelvű körben, s a bekövetkező bomlás után való hatalomvesztés fenyegető réme előtt ment végbe a szabadelvűsége ezéje alatt, nem az ószinte kiengesztelődésnek, hanem csak a hatalom közöldsánsai való megegyezésnek szimpadias procedurájára.

Sokkal inkább hívei vagyunk azonban az elveknék, miket óadód következetességgel szolgáltak akkor is, mikor Tisza Kálmán meg esküdt ellensége volt azoknak, s mikor a szabadelvű párt elvlenen magatartásán meg tört minden jóra való törekvésünk, semhogya most meglepődésel ne látnók elveink egy részének hatalmas szereplését, meg hogy elveink egy részét, ha kiencselétségéből is, ha saját rehabilitálásának utolsó eszközüül is magának vallja a parlament többségét alkotó szabadelvű párt. De tiltakozunk az ellen, hogy ez a párt csak azért, mert most kénytelen csatlakozni a kötelező polgári házasság eszméjéhez: diadallal hirdesse az ő teljes szabadelvűségét. A kötelező polgári házasság még nem meriti ki a liberalizmust és a szabadelvű pártunk eddigi politikai rendszerét, eddigi magatartását gyökerestül meg kellene változtatnia, hogy magát igaz ószinteséggel csakugyan liberalisnak mondhasza.

E párt, tizennolc estendő múltjáért nem engesztelheti ki a nemzet közvéleményét egyetlen liberális elvnek kimondásával, akármilyen nagy aplombbal teszi is ezt, kiváltképen ha csak a saját lételének fentartása adja meg chhez az erkölcsi rugót. Egy rossz miniszterelöknek bukása se elegendő ahhoz, hogy a nemzet bizalommal legyen egy oly politikai párt iránt, mely tizennolc estendő uralom után

kénytelen beismerni, hogy mindezeidék csak áltatta az országot s csak most lép igazán a szabadselvűsége terére. A nemzet, melynek közhangulata jóval megelőzte ennek az uralkodó pártnak gondolat-és érzelmevilágát, jogos kétkedéssel nézhet azok elé az események elé, melylyek ilyen párt magatartásától függenek. És bármilyen hangzatos szavakkal hirdesse is a párt az ő szabadelvűségét, a nemzet nem lehet olyan meggondolatlan, hogy a Tisza Kálmán ajkáról hallván Jákob hangját, ne legyen bizalmatlan Ezsák kechéze.

Ha a szabadelvű párt most teljesen kompromittált politikai becsületének megóvása érdekében, a nemzet előtt való rehabilitálás végszükségében nagy garral a kötelező polgári házasság követelésének mentőszalába kapaszzkodott: meg is kell állania e mellett. Mert ha a szabadelvű párt, mint már olyan sokszor tette, most is csak a zavarból való kibuvás hasznáért jártsza el a liberalizmus komédiáját s azután bekövetkező komplikációk esetén, vagy a zavar elmúltával az újra megszerzett hatalom kényelmében érvényesíteni fogja az elfeledás tere mesterének, Tisza Kálmánnak tanait; szóval, ha nem ragaszkodik következetesen szigoruan a kötelező polgári házassághoz és nem valósítja meg ezt: a párt együttesen és minden tagja külön-külön elveszti minden jogát a politikai becsületességhez. Ebben az esetben a nemzeti közmorál követeli meg a szabadelvű párt eltörését s ebben az esetben ez a párt nem tarthat igényt semmiféle kiméltre.

Az amerikai elnökválasztás.

Az Egyesült-Államok elnökválasztása a demokrata párt nagyszerű diadalával ért véget, és Cleveland, a párt jelöltje, mint az amerikai népek ritka többséggel megválasztott feje fog nem sokára a washingtoni Fehér-házba bevonulhatni. A világ meglepődéssel értesült arról, hogy az amerikai nép ismét belbizonyította erős önkormányzati képességét és közgondolkodásának egészséges voltát, mikor felháborodásának áramlatával kiscerperte a közhatalom bírtokából az erköstelen és önző érdekszövetkezetet, mely a republikánus párt-uralom ezéje alatt megfertőztette a szabad amerikai alkotmányt, visszacsúszott a republikánus intézményekkel és egyesek javára kizsákmányolta a polgárok millióit.

Cleveland Grover most másodszor jut az elnöksébe, miután négy év előtt a republikánus pártunk cesélyi többséggel kivítozt győzelme eltávolította az állam éléről. A másodszor való megválasztatás a ritka kitiüntetések közé tartozik az amerikai államok életében, de sohsem bírt oly jelentőséggel, mint a jelen esetben, mikor nem pusztán a megszerzett népszeregségnek és nem is közölc származott, hanem hogy-hogy nem, egy tulvilági lénylyel áll szövetségben. Ott van a híres debreczeni professor. Hatvani is, ki a néphit szerint nem elegendét meg az emberleg lehet tudással, a ki sok mindenféle csodálkat nyelvi s a kinek sokoldalú tudományát a debreczeni diákok kepelte az öröggel való czimborolásnak tulajdonította, a ki, bár mindenkit megyógyított, mindenkien segített, magát nem tudta kigyógyítani s az örög galamb képeben jött el érte. Így öltöztette mondába a nép hite a Bethlen Gábor híres professorát, Bisterfeldet, ki a világböcsesség tilkánt felszegtete, mely szerint nem cesendes halallal múlt ki, hanem az örögnek kezlő kechére.

Katonára nagyon jellemző, hogy a nép babonás képméle az ő halálát is oly mondába öltöztette, a mely szerint tulvilági ismerősé szinten eljött érte s magával vitte. Eletekén bizonyos ihlete oly fogott nyomtól külségre, mely azt egészen áthaította s meglátogította. Csakugy földieci kapcsolatba hozták az ő hirtelen halálát, mely kétségkívül nagyban táplálta a különben is munkás képmélet, oly történettel, mely a híhetőségét babonás hitében még inkább növelte, öregítette s mintegy motíválta azt.

Egyszer egy pasztoreber felett mondati ki Katona a halalos ítéletet, miké a hír beszéli. A nép úgy hitte, hogy az áltélt ártatlanul szenvedett halált. A következmény ez szerinte igazolta is. Mondják, hogy mikor ama bizonyos pasztor ember közel volt végéhez: megátkozta a fiskálist, a gataval üttette agyon s meg a földdel is kivette.

A véletlen esodálatos táplálékot adott a nép fantáziájának. Nem sokára s kínos tárgyalás után Katona csakugyan hirtelen meghalt. Természetesen a nép szentül hitte, hogy az átok iven beteljesedett. Lám, nem az igazság vezetle, hangzott a nép ajkán, — hanem hit a szegénynek szenvednie kell mindenütt. Meg is érdemelt. Bár mind így járna, ki ártatlan lelket vesz el!

Pedig, ha tudta volna e könnyenlívó nép, mily benső, meleg ragaszkodással csüngött a szegény fiskális rajta egész életében, s mily óadódilag áldozta fel összes müködését s mi mindent túrt inkább, mint az igaztalanságot. Nem eleven és babonás fantáziáját azonban nem lehet megakasztani, vagy csak mersékelnii is. Ha már valakirol származott a közhír egy dolgot, apródokint egész csoportra szaporodik az. Így történt ez a jelen esetben is. Az átok minden ízében megfogta az igaztalan fiskálist, mondogták a

a nagy egyéni érdemeknek ismételt szankczója nyilván benne, mint Lincoln és Grant kétszer egymásután történt választásánál. Clevelandot első hivataloskodása alatt csak önzetlenség és becsületesség tünthette ki, de épen azért ő körül sorakoztak most, kik az uralomra visszakerült republikánus pártunk korruptjára ellen a közérdeklet és a nyilvános erkölcsöket megóvni; törekedtek és nem akarták megengedni, hogy a közhatalom tovább is vakmerő szerencsevadászoknak prédája legyen.

Az Egyesült-Államok republikánus pártja talán a legerősebb bizonyiságot szolgáltatja arra az örök történelmi igazságra, hogy menthetetlen elhajulás vesz erőt minden pártban, mely túlsóká bírja az uralom monopóliumát. Ez a párt képviselte hajdanta a szabadság és jogegenyölőség eszményét és szüntette meg egy irtózatos polgárháboru árán a négerek rabszolgátságát. De a polgárháboru után élt a győzelem jogával, hosszabb időt át teljesen magához ragadta az állam vezetését, és nihamar a korruptjót minden felkelyé kiútozt rajta. És mentől jobban támadt fel ellene az amerikai nép közérzete, annál gonoszabb érdekekkel lépett szövetségbe, és annál megvetendőbb eszközökkel küzdött fenyegetett hatalmának fentartásáért. Négy év előtt, hogy az elvesztett hatalmat visszaszerezze, már teljesen a pénzkirályok és monopollista gyárosok pártjává alakult át, a kik megszállhatatlan milliókat áldoztak arra, hogy Harrisont az elnöki székre segítsék.

A republikánus pártterdek összeforrott a legzönbőbb gazdasági törekvésekkel, a főkzhatalom dédelgetése és egy határatlanul kizsákmányoló vámpolitika vált a párt-programm lényegévé. Harrisonnak meg kellett fizetnie a neki kölcsönzött táimogtatás árát. Ő alatta jött létre a hírhedt Mac-Kimley-bill is, mely valósággal képtelen vámlételekkel zárta el az Egyesült-Államokat az európai ipartermekek behozatala elől, hogy a fogyasztók rovására milliókat juttasson a monopolista gyárosok színeibe. Viszont a demokrata párt, mely kezdetben a hajdani rabszolgatartók odiozus hagyományával volt terhelve, az erkölcsotlen pártkathalom ellen való küzdelemben lassankint a közérdeklet igaz képviseléseire emelkedett fel és magához vonzotta mindentelöl a nemesebb szellemeket, a kik a politikai harcokban és a közéletben az eszményi tartalmat nélkülözni nem tudják. Daczára a pénzkirályok és gazdasági monopolisták millióinak, melyekkel a választást befolyásolni törekedtek, az amerikai népből sem veszett ki az erkölcsi érzék és a politikai kötelezettségek eszményi fogfoga. Így történt, hogy Cleveland szájszajla alatt a demokrata párt most másodszor foglalta el az elnöki hatalmat, és így történt, hogy a pártunk győzelmet örömmel üdvözlik mindentűt a civilizált világban

mép. Meglassa akárki, még a sírban sem lesz nyugta. Hogy is lenne annak, ki egy ártatlan életet tesz tönkre? . . . Már ehhez aztan nem sok kellett, hogy egyszerre csak azzal a hírel lepte meg egyik ember a másikat, hogy iven meghalt fiskálistek a föld is kivette. Voltak olyanok is, kik erőstették, hogy kltán fenn a sír szélén a koporsót.

Meg áll a temetőcsész tanúsága hiányzól, a hitelen került, ki cépmészeg nem tartozdott soha nem látott, soha nem hallott dolgokat tízes fantáziájával valókká tenni s elmondani, hogy így meg így történt . . . a koporsó nagy világosság és zörgés közt egyszerre csak kivétozott a sírból. Persze, ő a világot sem mert közelbe menni, mindössze csak annyit bírt remegve mondani, hogy: — Minden lélek dicséjere az urat! s mikor már megvirradt, többedmagával nézte a koporsót, de holtan nem látott benne.

A hír nem sokára mindinkább elterjedt s nem egy ember találkozott Keszkenétnél, ki maig is abban a megyőződésben áll, hogy Katona Jósef hűdögült telenei csakugyan nincsenek abban a sírban, melyet egyszerű emlékövéje jelöl. Hova lettek? — erre persze hallgatás a felelet, de azért babonás hitök meg nem ingatható.

Evek múltak. Bank-bán mind nagyobb diadalokat ült s mindinkább meghódította a nemzetet. Szerzője, a homályban élt költő iránt megindult az érdeklődés s Keszkenét városának dicséretére valik, hogy nagy fia emléket ígerezett megörökíteni egy cesimo, egyszerű, de alig sikerült meliszborral, kesőbb pedig szülőházát tabával is megjelölte. Mind a két ünneplére, melyet huszonegy évi idököz válszást el egymástól, iradalmi életünk legkivalóbb emberei megjelentek, de a közpép nem győzött esodálkozni, hogy miért csapnak olyan nagy ünneppélyt a szegény fiskálisnak, ugy se lehet őt már megmenteni. Jobb volna bizony, ha misét szolgáltának a lelkirt . . .

Ilyen munkás még most is a nép képmélet s babonás hit s Katona emléke ilyen mondaba van szöve földieciél, kik, mint általában a közpép, ugy vannak megyőződésben, hogy abban az időben még többször történtek csodák, mint ma napság. Most, ha szemmel látják, sem hiszik.

EGY ASSZONY SZERELME.

FRANCFIA REGÉNY.

Jacques máris ki tudta számítani, hogy mily gyorsasággal halad előre ebben a féltremdött már legyőzött szívbén. Tempr Nancy éjfélig maradt a

üzletvezetésége. szöveg... detmény. szöveg... szöveg... szöveg...

szöveg... november 25-én deli szöveg... szöveg...

szöveg... szöveg... szöveg... szöveg... szöveg...

szöveg... szöveg... szöveg... szöveg... szöveg...

szöveg... szöveg... szöveg... szöveg... szöveg...

szöveg... szöveg... szöveg... szöveg... szöveg...

szöveg... szöveg... szöveg... szöveg... szöveg...

szöveg... szöveg... szöveg... szöveg... szöveg...

szöveg... szöveg... szöveg... szöveg... szöveg...

szöveg... szöveg... szöveg... szöveg... szöveg...

szöveg... szöveg... szöveg... szöveg... szöveg...

szöveg... szöveg... szöveg... szöveg... szöveg...

szöveg... szöveg... szöveg... szöveg... szöveg...

szöveg... szöveg... szöveg... szöveg... szöveg...

szöveg... szöveg... szöveg... szöveg... szöveg...

szöveg... szöveg... szöveg... szöveg... szöveg...

szöveg... szöveg... szöveg... szöveg... szöveg...

